

3. Average annual player salary in the sports industry by league in 2017/18 (in million U.S. dollars) [Електроннийресурс]. – Режимдоступу: <https://www.statista.com/statistics/675120/average-sports-salaries-by-league>.

Токарева Віра Олександрівна,
*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ АЛГОРИТМІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Відповідно до ст. 435 ЦК України та ст. 7 Закону України «Про авторське право і суміжні права» первинним суб'єктом авторського права є автор твору, тобто фізична особа зазначена звичайним способом як автор на оригіналі або примірнику твору, за відсутності доказів іншого.

Коло суб'єктів авторського права визначено чинним законодавством, окрім авторів творів, які є первинними суб'єктами авторського права, ст. 7 Закону відносить до них спадкоємців та осіб, яким автори чи їх спадкоємці передали свої авторські майнові права, тобто похідних суб'єктів, які набувають майнових прав на твір за законом або за договором. А отже, поняття «суб'єкт авторського права» є значно ширшим за поняття «автор твору». Як справедливо стверджує М. І. Нікітіна, суб'єктом авторського права є особа, якій належить авторське право у цілому чи в окремій його частині [1].

Суб'єктами авторського права можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, в той час як автором твору може бути лише фізична особа. З цього приводу Д. Ліпчик зазначає, що створювати інтелектуальні твори здатні тільки фізичні особи, так як вчитися, думати, оцінювати, створювати літературні, музичні та інші художні твори – всі ці дії здатна здійснювати лише людина [2].

Як зазначається у вітчизняній цивілістиці створити твір, а отже бути автором може будь-яка людина, незалежно від статі, віку, національності, громадянства тощо. Аналізуючи історичний розвиток авторського права і його сучасний стан, можна переконатися в тому, що відомо безліч випадків, коли зовсім юні особи створюють високохудожні твори, які використовуються суспільством поряд із творами повнолітніх осіб, а отже, на них поширюються всі норми, що регулюють авторські правовідносини [3].

На відміну від законодавства США де не міститься вимоги про визнання

авторства лише за людиною, то ст. 1 Закон України «Про авторське право и суміжні права» визнає автором лише фізичну особу, яка своєю творчою працею створила твір.

Дотримуючись формальної логіки, володільцем авторських прав на твори незалежно генеровані програмним забезпеченням є автор програмного забезпечення. Водночас на думку А.-М Брай якщо дотримуватись такої логіки, буде упущений процес виробництва та створення творів, а таке твердження не буде відповідати дійсності, навіть якщо буде вирішувати прогалину, яка ще не врегульована авторським правом [4].

За твердженням керівництва японського рекламного-комунікаційного холдингу Dentsu Inc. вважають, що сьогодні технології дозволяють копірайтерам за п'ять хвилин написати до 100 текстів, при цьому алгоритм не заміняє копірайтерів, робот не зможе створювати всю рекламу без допомоги людини, а його завдання допомогти працівникам досягати нових вершин, підвищуючи їх продуктивність.

Кінорежисер В. Перес, визнає що в індустрії кіно алгоритми можуть успішно створювати контент, так як продукт мас-маркету робиться переважно «за лекалами», проте справжнє мистецтво завжди йде «від людини». При створенні 3D-фільму, в результаті все одно відбувається повернення до – сценарію, який втілюється в життя у вигляді фільму, відображає процеси в суспільстві [5].

Наразі сучасні комп'ютери здатні вирішувати багато інтелектуальних завдань, які традиційно вважалися творчими та властивими лише людині.

Висловлення в підтримку незамінності людини у галузі творчості можна знайти в філософії. Так, О.В. Пушкарьов зазначає, що можливості алгоритму, який володіє багатьма перевагами перед природним мисленням, обмежені в тій сфері, де відбувається творчість, створення принципово нового, особливо твору мистецтва [6].

Основне питання, що обговорюється в межах таких дискусій, стосується того, чи може штучний агент мати самосвідомість, якої розвиток технологій штучного інтелекту поки не досягнув, і немає доказів, що може бути дійсно досягнуто в майбутньому. Це питання актуальне в силу того, що, існує точка зору, що суб'єкт, який відчуває або яким-небудь чином усвідомлює, має моральне право на те, щоб мати відповідний правовий статус [7].

Американський науковець А. Брайд припускає, що програми, в тому числі яким властива здатність до саморозвитку та навчання ще не стали окремою категорією авторів результатів інтелектуальної діяльності, не через на технічну складність їх створення та поширення, а через те, що досі не виникли юридичні передумови для цього [4].

Поки генеровані твори носять механічне походження, будучи результатом обробки даних, програма має опосередковане відношення до авторства та творчості людини. Це має значення коли генеровані твори можуть бути помилково прийняті за творчість людини, тому виникає спокуса приписати авторство людському агенту. Тож, поки штучний інтелект не має самосвідомості, не усвідомлює про порушення прав інтелектуальної власності, існуючі відносини можуть бути врегульовані наявними засобами.

Російський науковець П.М. Морхат правівши ґрунтовне дослідження розуміння цивільно-правового регулювання штучного інтелекту у своїй роботі «Правосуб'єктність штучного інтелекту у сфері права інтелектуальної власності: цивільно-правові проблеми» визнає, що штучний інтелект не може бути порівняна в повній мірі з людиною, оскільки в нього не має душі, свідомості, почуттів, інтересів і вільної волі. Водночас науковець висуває думку, що в юридичному аспекті свідомість не є необхідною або достатньою умовою для правосуб'єктності, оскільки, з одного боку, повністю свідомі фізичні особи, такі як діти, раби у римському праві, були позбавлені повної правосуб'єктності, а, з іншого боку, люди, тимчасово не володіють свідомістю, наприклад коли знаходяться в комі або під час сну, та на цій підставі їй не позбавляються, хоча в деяких випадках не можуть здійснювати реалізацію багатьох своїх прав. Так само і юридичні особи не володіють свідомістю[8].

Так, суспільство перебуває в процесі технологічної революції, яка може потребувати переосмислити взаємодії між комп'ютерами та творчістю. Революція підкріплюється стрімким розвитком програмного забезпечення, створенням автономних систем, штучного інтелекту, здатного навчатися, не будучи спеціально запрограмованим людиною [9].

Згідно концепції П.М. Морхата, правосуб'єктність штучного інтелекту має бути свого роду «плаваючою» залежно від типу інтелекту, від його початкового або поточного функціонально-цільового навантаження. На думку, науковця правове становище може варіюватись, від простої форми, яка виражається у правовому становищі такого штучного інтелекту виключно як інструменту людини, до випадків наділення штучного інтелекту правосуб'єктністю «електронної особи» і надалі, до повної правосуб'єктності штучного інтелекту – наприклад, у разі залучення штучного інтелекту під час відсутності людського екіпажу в далекому космосі, на інших планетах (для уникнення ризиків для людини). Даний підхід, на думку науковця, має бути покладено у проектування юридичних дефініцій у правовому забезпеченні правосуб'єктності «електронної особи»[8].

Науковець пропонує наступні, можливі варіанти режимів правового

регулювання прав інтелектуальної власності на результати інтелектуальної діяльності, вироблені за істотної участі штучного інтелекту або повністю автономно генеровані програмою: повна відмова від наділення штучного інтелекту будь-якими правами інтелектуальної власності (розгляд штучного інтелекту в якості інструменту); наділення штучного інтелекту правовим статусом соціального агента без надання йому будь-яких прав інтелектуальної власності (відповідно, всі твори, що створюються такою програмою або з його участю, автоматично переходять в суспільне надбання); розгляд генерованих творів штучного інтелекту в якості службових творів; гібридне наділення правами інтелектуальної власності одночасно програму (штучний інтелект) та людину, з розподілом прав між ними; наділення штучного інтелекту певним обсягом прав інтелектуальної власності.

На думку, П.М. Морхата правосуб'єктності «електронної особи» може бути в деякій перспективі впроваджена, водночас в обмеженому колі складних роботизованих системах штучного інтелекту [10].

Враховуючи вищевикладене, слід визнати стрімкий рівень зростання та розвитку автономних систем та алгоритмів у різних сферах суспільства, що свідчить необхідність подальшого дослідження питань пов'язаних із правовою кваліфікацією результатів діяльності генерованих автономним механізмами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Никитина М. И. Авторское право на произведения науки, литературы и искусства / М. И. Никитина. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1972 – С. 15.
2. Липчик Д. Авторское право и смежные права : пер. с фр. / Д. Липчик; предисл. М. Федотова. – М. : Ладомир : Изд-во ЮНЕСКО, 2002. – С. 106
3. Кетрарь А.А. Суб'єкти авторських відносин / А.А. Кетрарь // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 64. – С. 352-360.
4. BridyAnnemarie Coding Creativity: Copyright and the Artificially Intelligent Author 2012 STAN. TECH. L. REV. 5
5. Творчество VS Роботы: как искусственный интеллект повлияет на рынок медиа 22 Июня 2018 <https://adindex.ru/publication/opinion/media/2018/06/22/172275.phtml>
6. Пушкарев А.В. Творчество и искусственный интеллект: постановка проблемы / А.В. Пушкарев // Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки. – 2014. – №12-1. – С. 93-96.
7. Павловская Я. «У робота не может быть самосознания»: интервью с создательницей андроида, который работает в страховой компании URL: <https://vc.ru/future/48827-u-robota-ne-mozhet-byt-samosoznaniya-intervyu-s-sozdatelnicey-androida-kotoryy-rabotaet-v-strahovoy-kompanii>

8. Морхат П.М. Правосубъектность искусственного интеллекта в сфере права интеллектуальной собственности: гражданско-правовые проблемы. Москва 2018 диссертация на соискание учёной степени доктора юридических наук – 420с.
9. Гуадамус А. Искусственный интеллект и авторское право URL: <http://биржаинноваций.рф/index.php/poleznie-statii/507-iskusstvennyj-intellekt-i-avtorskoe-pravo>
10. Морхат П.М. Юнит искусственного интеллекта как электронное лицо / П.М. Морхат // Вестник Московского государственного областного университета. Серия: Юриспруденция. –2018. – №2. –С. 61–73.

Фасій Богдан Володимирович,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Толмачевська Юлія Олегівна,

*студентка 2 курсу магістратури ОНП «Право»
факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ СПОРІВ У СФЕРІ КІБЕСПОРТУ

Кіберспорт (англ. – «eSports») швидко розвивається у всьому світі. Капіталізація сфери кіберспорту вже досягає мільярда доларів на рік, що, в свою чергу, створює передумови для юридичних спорів.

На відміну від традиційних видів спорту, де Спортивний арбітражний суд (далі – CAS) [1] є основним міжнародним органом для вирішення спорів, у сфері кіберспорту поки що відповідного органу немає. При цьому, кількість спорів у кіберспорті незабаром може досягти кількості спорів у спорті традиційному, а питання можливості розгляду кіберспортивних спорів у CAS поки що є відкритим.

Все це призводить до певних проблем у визначенні юрисдикції для вирішення спорів у сфері кіберспорту. Зокрема, видавці ігор та організатори турнірів сперечаються за визначення суб'єктів які мають повноваження на прийняття рішень щодо спірного питання. При цьому, у випадку порушення авторських прав наразі видавці частіше намагаються захистити свої права у національних судах [2].